

Klimat- och näringslivsdepartementet

dnr KN2024/01912

per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se

med kopia till kn.cks.remissor@regeringskansliet.se

den 16 april 2025

Remissyttrande från Sveriges Kärntekniska Sällskap över Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande *Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter*

Generellt ställningstagande

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) välkomnar och tillstyrker i huvudsak de förslag som framförs i betänkandet. Flera av förslagen framstår som ändamålsenliga för att uppnå syftet att effektivisera tillståndsprövningen för ny kärnkraft. SKS ser det som positivt att det politiska ställningstagandet tidigareläggs i processen, att den parallella prövningen och dubbla tillämpningen av miljöbalken görs fakultativt respektive begränsas, att det införs möjligheter till frivilliga moment i tillståndsprövningsprocessen enligt kärntekniklagen, samt att principerna för avgifterna för Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) prövning reformeras och avgifternas storlek differentieras.

Utöver de författningsförslag som utredningen lämnar innehåller delbetänkandet flera bra förslag och rekommendationer på vidare översyn och utredning i viktiga angränsande delar. Dessa bör regeringen skyndsamt arbeta vidare med. Detsamma gäller den pågående utredningen om den nya kärntekniklagen. SKS delar utredningens bedömning om att det är angeläget att de föreslagna reglerna som berör en ny prövningsprocess träder i kraft i närtid, men om det är tidsmässigt möjligt att införa förändringarna av tillståndsprövningen m.m. samtidigt med införandet av en ny kärntekniklag, vore det fördelaktigt om regeringen presenterar ett samlat förslag.

Synpunkter på specifika förslag

Politiskt ställningstagande

Principbeslutets betydelse och giltighet vid efterföljande tillståndsprövning

Med hänsyn till syftet att effektivisera tillståndsprövningen för ny kärnkraft är det av väsentlig vikt att principbeslutets ställning vid tillståndsprövningen inte blir mindre bindande eller leder till längre prövningstider jämfört med dagens system. I detta avseende kan regeringen behöva överväga om förslaget verkligen får avsedd, och tillräcklig, effekt, och utforma det slutliga förslaget så att risken för oklarheter om principbeslutets omfattning – och MMD:s och SSM:s bundenhet av detsamma i de efterföljande prövningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen – undanröjs.

Kommunfullmäktiges tillstyrkande

Enligt utredningens förslag krävs kommunfullmäktiges tillstyrkande *innan* regeringen får fatta ett principbeslut. Å ena sidan är det positivt om den politiska processen genom förslaget kan bli klar i ett tidigt skede av projektet, men å andra sidan skulle kravet på kommunalt tillstyrkande kunna försena regeringens principbeslut (och de efterföljande tillståndsbesluten).

Även om kommunens ställningstagande inte är bindande för kommunen när en detaljplan ska antas – och kommunal acceptans därmed som utgångspunkt behövs även i denna process (det finns dock som bekant en möjlighet för regeringen att förelägga en kommun att anta en detaljplan om det behövs för att tillgodose ett riksintresse) samt i efterföljande bygglovsprocess – saknas i SKS mening en

konsekvens, exempelvis en tidsgräns, vid en oacceptabel fördröjning av det kommunala ställningstagandet.

I sammanhanget vill SKS också påpeka att nya kärnkraftsreaktorer, till skillnad från vissa andra verksamheter, inte omfattas av den ventil avseende det kommunala tillstyrkandet som följer av 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken, enligt vilken regeringen kan tillåta en berörd verksamhet om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon bättre plats eller saknas en lämplig plats i en kommun som kan antas godta placeringen. Regeringen bör överväga att inkludera kärnkraftsreaktorer i denna bestämmelse i kommande lagstiftningsarbete.

SKS anser vidare att det bör övervägas att införa incitamentsstrukturer riktade till kommuner i syfte att skapa en mer positiv grundinställning till etablering av ny kärnkraftsproduktion. Även om ett kärnkraftverk långsiktigt kan väntas medföra betydande socioekonomiska effekter för kommunen i fråga – exempelvis i form av arbetstillfällen, skatteintäkter och regional infrastrukturutveckling – kan det i det initiala skedet finnas behov av riktade incitament för att hantera den påverkan, både faktisk och upplevd, som en etablering kan medföra i ett tidigt skede.

Mot denna bakgrund menar SKS att det vore rimligt att utforma ett ekonomiskt stöd för kärnkraftsetableringar, motsvarande det som idag föreslås för vindkraft. I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att ett stöd, motsvarande dagens fastighetsskatt (0,5 procent av taxeringsvärdet), ska utgå till kommuner som godkänner etablering av vindkraft. Ett liknande system för kärnkraft skulle bidra till att skapa likvärdiga incitament oavsett teknikval, samt stödja en mer teknikneutral och rättvis bedömning i lokala beslutsprocesser. Ett sådant stöd skulle därutöver kunna fungera som ett verktyg för att undvika otillbörliga förseningar i kommunernas handläggning (jfr ovan), i det fall ett etableringsprojekt initialt möter tveksamhet eller lokal opinion.

Miljöbalken

Den dubbla tillämpningen

SKS anser, som nämnts ovan, att det är positivt att den dubbla tillämpningen av miljöbalken begränsas så att tillståndsprövningen enligt miljöbalken endast ska avse frågor som inte omfattas av tillstånd enligt kärntekniklagen. Dagens provningssystem har enligt SKS uppfattning inneburit att SSM och MMD har prövat delar av samma fråga, särskilt gällande radiologiska konsekvenser, vilket har ökat risken för utdragna tillståndsprövningar och fördyringar samt motstridiga beslut och villkor, utan att det medfört någon reell förbättring av säkerheten. Även IAEA har vid sina granskningar av det svenska systemet noterat att ansvarsfördelningen mellan provningsinstanserna är otydlig och kan försvåra en effektiv tillståndsprövning. Det är därmed välkommet att ansvarsfördelningen mellan SSM och MMD förtydligas genom så att SSM prövar ansökan enligt kärntekniklagen utan att tillämpa miljöbalkens regler, medan MMD prövar ansökan enligt miljöbalken utan att pröva frågor om säkerhet och strålskydd som prövas enligt kärntekniklagen. Det är högst rimligt att SSM, i egenskap av expertmyndighet, ansvarar för att bedöma frågor om radiologisk säkerhet, medan MMD:s provning avgränsas till konventionell miljöpåverkan. Trots att det kan finnas lagtekniska utmaningar med att tydligt avgränsa ansvarsområdena menar SKS att detta är en reform som är angelägen att genomföra.

Geografiska begränsningar

SKS delar utredningens bedömning att de geografiska begränsningarna i 4 kap. miljöbalken avseende kärntekniska anläggningar på nya platser behöver ses över. Ett ökat möjliggörande av kärnkraftverk längs med kusterna skulle skapa bättre förutsättningar för en utbyggnad och innebära en mer rättvis och teknikneutral lagstiftning.

Kärntekniklagen

Förhandsbeskedet (5 f §)

SKS anser att utformningen av första punkten i ifrågavarande paragraf i kärntekniklagen riskerar att medföra att förhandsbeskedet förlorar sin bindande verkan på grund av endast mindre författningsändringar. Om det i detta avseende inte anses tillräckligt med den föreslagna tidsbegränsningen av förhandsbeskedets giltighet (varvid relevanta ställningstaganden med hänsyn till säkerhet och strålskydd dessutom omfattas av punkt 3), bör det i lagtexten förtydligas att myndighetens ställningstaganden inte behöver prövas igen så länge inga *väsentliga* ändringar skett mot givna förhandsbesked (vilket nu enbart framgår av utredningens författningskommentar) och/eller att bundenheten begränsas *endast i den utsträckning* som författningsändringen påverkar den fråga som beskedet avser.

Instansordningen för tillstånd

SKS ser det som positivt att SSM föreslås bli ny beslutande instans för tillstånd enligt kärntekniklagen, men att det kan diskuteras om förslaget att SSM:s beslut om tillstånd ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol kommer att bidra till en effektiv tillståndsprocess. Det finns en överhängande risk att de berörda allmänna förvaltningsdomstolarna saknar erforderlig kompetens och tillräckliga resurser för att effektivt pröva en sådan ny måltyp. Därutöver kan den ändrade instansordningen med tre potentiella överklagandeinstanser föranleda fler och längre överklagandeprocesser än vad som är fallet idag, när det är regeringen som prövar ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen.

Om instansordningen ska ändras behöver regeringen se till att berörda förvaltningsdomstolar tillförs de möjligheter och kompetens som krävs för att effektiva kunna avgöra inkomna överklaganden samt att det i enlighet med utredningens förslag införs krav på prövningstillstånd i andra instans.

Avgifterna

Utredningen föreslår att avgifterna för kärnkraftsreaktorer ska tas ut efter föreskrivna avgiftsklasser beroende av reaktorns storlek i form av termisk effekt. I delbetänkandet anges emellertid att termisk effekt ger en grov indelning och inte tar hänsyn till alla faktorer som kan ha betydelse för omfattningen på SSM:s granskning, och SKS vill också påpeka att de olika avgiftsklasserna kan få oproportionerliga och orättvisa konsekvenser för sådana sökanden som planerar att uppföra reaktorer vars termiska effekt endast med liten marginal överstiger den nedre gränsen för en viss avgiftsklass. Det vore önskvärt om avgiftsnivåerna och -klasserna gjordes än mer nyanserade och baserade på den faktiska omfattningen av SSM:s granskning i det enskilda fallet.

/

Detta remissyttrande har författats av Jesper Fredriksson och Claes-Inge Andersson. Beslut har fattats av SKS styrelse.

Om Sveriges Kärntekniska Sällskap

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) är en ideell intresseförening inom kärnteknikområdet. SKS verkar för att främja den tekniska och vetenskapliga utvecklingen inom den fredliga kärntekniken och arbetar för att tydliggöra nyttan med kärntekniken som ett viktigt alternativ vid utvecklingen av en global, uthållig och miljöriktig energiförsörjning.